

MARTINA SLAVEC

Divan

Sedela sem na divanu. Dobro se spominjam. Tedaj je bil nov in lep in jaz sem vedno hotela sedeti na sredini, ko smo zvečer otroci lahko posedali nanj, preden je prišel oče domov.

Mama ga je vsakič pokrila s staro sprano rjuho. Da ga ne boste takoj podrsali, je pravila, medtem ko sta jo s starejšo sestro razgrinjali. Nekaj trenutkov sta jo pridržali v zraku, z očmi na hitro premerili divan in ga v enem samem zamahu prekrili do tal. Tako je bilo tudi tistega večera.

Zame je bilo prekrasno. Tekala sem pod razpeto rjuho in s stegnjenimi prsti drsela od enega roba do drugega. Smejala sem se in kričala, prekrite me, prekrite me. Mama jo je včasih malo stresla in zdelo se mi je, da plavam pod mehкими valovi. Svetloba, ki je od zgoraj pronicala čez sprano blago, je vse barvala z mlečno belino. Gledala sem si roke, jih obračala na eno in drugo stran in kipela od vznemirjenosti.

Trajalo pa je zelo kratko. Mamo je moje glasno navdušenje hitro naveličalo in morala sem se umakniti. Ostala pa sem v bližini. Gledala sem sestrine komolce, ki so se spretno gibali ob robovih divana. Potem ko so se naenkrat naglo dvignili k bokom in pogladili krilo, ki jih je tesno ovijalo, sem vedela, da se lahko usedem. Vrgla sem se na sredino in skrčila kolena k sebi. Sestra je sedla zraven mene, prekrizala noge in se pobožala po njih. Njeni gibi so bili počasni in premišljeni, kot da bi tam nasproti nje sedel fin gospod in jo opazoval, sem ugotavljala in se spominjala fotografij, ki sem jih videla v sestrinem predalu. Mogoče sta se ji zaradi tega brata posmehovala. Spačeno sta oponašala njene gibe, ki so se meni zdeli tako nežni in mehki.

Sonja je veliko lepša in veliko bolj dobra kot vidva, sem jima vneto ponavljala in stopala na divan, da bi se postavila pred njima, ki sta bila za dobro glavo višja od mene. Stiskala sem pesti in trzala z vratom, da bi pokazala vso njuno hudobijo, onadva pa sta se ob mizi zvijala od smeha in pljuvala naokrog. Vztrajala sem, dokler se oči niso začele vlažiti. Potem sem začela popuščati, ker nisem hotela, da bi se norčevala tudi iz mojih solz.

Prav ima, ju je tistega večera z rezkim glasom ustavila mama in s krpo ošvrknila Miloša po rami. V trenutku smo vsi utihnili in obstali na svojih mestih. Počasi sem se zibala na blazini, lovila ravnotežje in gledala v Milošev ponižani obraz. Potuhnil se je med skrčena ramena. Potem si je mama vrgla krpo na ramo, se obrnila k štedilniku in pomešala po loncu.

Ti, pojdi dol, je rekla v kipeči lonec in vedela sem, da govori meni. Tudi Miloš se je premaknil, spustil ramena in se obrnil proti njej, ki ji je do tedaj kazal hrbet. Užaljeno jo je gledal, medtem ko je naslanjala žlico na ustnice in neslišno srebrala vročo mineštro. Toda ničesar si ji ni upal reči. V takih trenutkih je njena beseda imela nad nami velikansko moč. Ko jo je izrekla, ji je potem vedno sledila neprebojna tišina, ki jo je lahko pretrgala le sama. Tokrat je z žlico še enkrat pomešala juho in rahlo udarila ob rob lonca, preden ga je pokrila.

Ti ne moreš razumeti, je povzela. Miloš, Jakob in jaz smo začudeno buljili vanjo in pričakovali velikih besed. Sonja pa je slepo zrla predse. Za hip se ji je lice razpotegnilo navzgor v rahel nasmešek. Tedaj se mi je zazdelo, da že ve, kaj bo mama rekla, in samo čaka, da bo izrečeno.

Kako misliš, da smo ga kupili, a? je mama z glavo mignila proti steni, kjer sva sedeli medve s Sonjo. Gotovo ne s tistim, kar nam ti prineseš, ji je šlo skozi ustnice, ko je z naporom umaknila lonec od ognja.

Skobacala sem se na drug konec divana. Noge sem povlekla k sebi, jih skrčila do obraza in objela. Cela sem sedela na mali blazini. Od strani sem nezaupljivo pogledovala proti Sonji. Sedela je vzravnano, z napetim vratom, da se je videlo, kako požira. Mojega občudovanja do nje se je v tistem trenutku nenadoma oprijel dvom, da je v njej še nekaj, česar ne poznam in kar mi ne bo všeč.

Miloš se je s pestjo močno oprijel stola in se zazrl vanj, dokler mu ni mama postavila na mizo globokega krožnika z mineštro. Jej, ki moraš it, je spet rekla na tisti svoj poseben način. In je sedel.

***

Potem je prišel oče. Hitro sem vstala in stekla k štedilniku po copate. Sonja je počasi prišla za mano in začela pripravljati krožnike. S spretnim prijemom sem mu sezula čevlje in na potna stopala nataknila tople copate, ki so se nalašč zanj grele ob peči. Zadovoljno je vrgel glavo nazaj in se prepustil mehkeemu udobju blazin. Pobožal me je po glavi. Potem je dvignil roko in poklical Sonjo k sebi.

Na, ji je počasi rekel in iz žepa potegnil majhno reč, zavito v bel papir. Vzemi.

Sonja se je dolgo obotavljala. Nisem mogla razumeti, zakaj takoj ne zagrabi paketa, kot smo to ponavadi počeli vsi, ko nam je oče po delu prinesel kak bonbon. Že sem hotela stopiti naprej in ga sama vzeti v roke, ko je s svojim grlatim glasom ponovil, zate je, Sonja. Vzel ga je v levo roko in z desnico odvil papir. Zableščal se je čudovit glavniček, tak, ki si ga lahko natakneš med spuščene lase. Rdeč je bil, živo rdeč kot naš divan. Drugega take barve pri nas ni bilo. In svetil se je kot pološčen, medtem ko ga je oče obračal pod lučjo.

Na, Sonja, drži, je govoril in buljil v glavniček, ki ga je visoko dvignil pred sabo. Sonja se ga je končno le dotaknila in s prstom podrsala po zobeh.

Kaj bo prav? je zadovoljno vprašal oče. Ne vem, kakšne okuse imate ve ... ženske, je rekel in si pogladil poraščena lica. Vogal ustnic se mu je razpotegnil rahlo navzgor v samovšečen nasmeh. Glavo je naslonil nazaj in čakal njenih zahvalnih besed. Sonja je glavniček držala tik pred očmi. Prestrašeno je gledala vanj. Tudi jaz bi ga trdno držala v rokah, sem pomislila, bala bi se, da ne bi kar naenkrat izginil. Toda Sonja je stala kot pribita na tla. Samo oči je premikala, hitro, za prstom, ki je drsel gor in dol po zobeh. Potem je naenkrat dvignila pogled in se ozrla k očetu. Ja, je komaj dahnilo iz nje. Naredila je par korakov nazaj in stekla v sobo.

Vzdihnila sem in od navdušenja ploskala z rokami. Mama me je pridržala za ramena in me z mrzlimi prsti pogladila po glavi. Ko boš velika, ko boš signorina, mi je potihlo govorila in pomirjala mojo vznemirjenost. Stresla sem noge in se zagledala v svoje copate, ki so bile še vedno krajše od maminih.

Miloš je zraven mene hitro jedel mineštro. Zazrto je gledal predse in se z glavo vedno bolj nagibal k žlici, ki se je v loku dvigala do njegovih ust. S kruhom je pomazal krožnik, še preden se je oče pobral z divana, in ga porinil do sredine prta. Grem, je na kratko rekel, premaknil stol in vstal. Mama je samodejno pogledala proti mestu, kjer je visela ura, da bi se prepričala, če je res že čas, in v potrdilo spravila prazen krožnik z mize. Opazovala ga je, medtem ko si je roke mazal z oljem, da jih ne bo burja popraskala. Potem mu je nastavila rokavice. Z enim samim zamahom jih je spravil vanje. Ni je pogledal v oči, niti potem, ko mu jih je povlekla do zapestja. Pobral je kapo in močno zaprl vrata za sabo. Hitel je proč. Sonje ni videl.

Lahkoo nooč, sem mu zaklicala v hrbet. On pa je že tekel po klancu.

* * *

Ostali smo skoraj do kraja pojedli večerjo, ko sem pri kuhinjskih vratih zopet zagledala Sonjo. Ustavila se je zraven divana in se prestopala z ene noge na drugo. Oblečena je bila v isto dolgo krilo kot prej. A obula je čevlje z visoko peto, in njeni koščeni gležnji so se sedaj zdeli še bolj krhki. Zgoraj je komaj zlikana bela bluza mehko valovila pod rdečo jopico, ki ji je ovijala telo. Volneni lasje so se ji ulegli na lice. Prekrita je bila s svetlim leskom.

Oče, ki je ves čas glasno srebal mineštro, se je naenkrat zavedel njene prisotnosti. Pridržal je žlico nad krožnikom in se počasi obrnil proti njej. V

istem trenutku me je Jakob sunil v nogo in se mi nasmehnil. Rekel pa ni ničesar, ker ga je mama že prej ošvrknila, in je edini izmed vseh, ki smo sedeli pri mizi, jedel naprej.

Oče je z odločnim glasom počasi pomahal proti Sonji, pokaži se. Pokaži se, je ponovil in odložil žlico na mizo. Stopila je naprej. On si je nalil vina. Steklenico je dvignil visoko, da je rdeči curek glasno padal v kozarec. Potem ga je vzel k sebi in se s stolom zasukal proti njej. Hodila je negotovo in sključeno, kot da bi ji bilo nerodno v taki opravi. Oče se je z lahtjo drgnil pod brado in se s trupom naslonil naprej. Ko je prišla do mize, sem končno za desnim ušesom zagledala rdeči glavniček. Tudi oče ga je opazil, oči so se mu v hipu zasvetile. Z vinom je poplesal po zraku in ga zadovoljno zlil vase.

Tedaj je mama vstala in stopila k štedilniku. Gledala je v lonce in niti za trenutek se ni ozrla k nam. Jaz pa sem že stala zraven Sonje in vdihovala čisti vonj po poškopljani bluzi. Spominjal me je na nedeljo in praznike, ko smo vsi tako dišali, in nisem mogla razumeti, zakaj ima ona že na četrtek belo bluzo. Odkar je hodila delat, ji je mama vsak večer skrbno pregledala obleko in jo tudi znova zlikala, če je bilo potrebno. Tam, kjer dela Sonja, morajo biti vse lepe in snažne, je skoraj ponosno ponavljala, medtem ko je z vlažno krpo drgnila po jopici.

Toda, ko se je zvečer vračala domov, se je takoj preoblekla v domače krilo in ni šla več ven. Samo k vajam je šla ali k sosedam. Včasih so tudi one prihajale k nam. Enkrat, ko očeta še ni bilo doma, jih je posedla na divan. Prej ga je odgrnila, spravila rjuho v skrinjo in potolkla blazine. Sedle so samo na rob, Sonja pa je stala in se zadovoljno smehljala. Jaz sem morala čepeti na stolu ob oknu in gledati na cesto. Na srečo je bila sobota. Oče se je po delu ustavil v gostilni in preden se je vrnil domov, je Sonja vse zopet postavila na svoje mesto, se preoblekla in položila copate zraven peči. Tako jezna sem bila nanjo. Če bi jo oče takrat zalotil v boljši obleki, medtem ko se sprehaja pred sosedami, ki vrh vsega sedijo na nepokritem divanu, bi jo ošvrknil po obrazu. V mislih sem si že jasno predstavljala prizor. Sonja bi gotovo na smrt obledela in samo gledala v tla. Vedno je bilo taka, ko se je nanjo jezil. Nanjo se je največ. Na Miloša se ni upal več. Z mano in Jakobom pa je bilo drugače. Na rit naju je, ali kamor je padlo. Sonje pa ne, sem premišljevala in gledala povaljani prt.

Mama je krožnike že spravila z mize. Hitro jih je zlagala v korito in popravljala rokave, ki so ji padali čez komolce.

Ti? Boš jedla? je vprašala in se z desnim bokom zasukala proti nam. V roko je vzela čist krožnik, toda gledala je v tla in čakala.

Ne.

Kako ne?

Ne bom. Hvala ... Ni treba.

Boš lačna ... je rekla mama, toda le tako, kot ugotovitev. Krožnik je že položila na omaro. Potem je lonce pokrila in jih umaknila stran od ognja.

Sonja je stala mirno, skoraj vzvišeno in čezme gledala v njen hrbet. Za kratek hip se mi je celo zazdelo, da jo pomiluje. Siva barva njenih oči je

postajala vse bolj ledena in vse bolj hladen je postajal njihov izraz, medtem ko jih je obračala vanjo.

Tedaj sem se vprašala, kako da mama ničesar ne začuti, ko ponavadi vidi za svojim hrbtom. Toda v vneti in neustavljivi delavnosti njenih rok sem spoznala napetost, ki je ni mogla zakriti.

Potem se je Sonja vendarle premaknila. Popravila si je jopič in s prsti pogladila lase. Stopila je k vratom in si oblekla plašč. Ruto je pridržala v roki in jo gladila kot mačko. Ven je morala. Toda ne v tiste kraje, kamor je šla ponavadi po večerji. Nisem mogla razumeti, zakaj ji mama ne popravi obleke, tako kot je to delala vsak dan, vendar si je nisem drznila vprašati. Njeno živčno brbotanje po koritu je celo sobo napolnilo z napetostjo. Vsi so molčali in tudi jaz sem bila tiho.

Oče se je ta čas zopet spravil na divan. Odkar smo ga imeli, je vsak večer vsaj uro presedel na njem. Trepljal ga je in božal, kot da bi se moral vsakič znova prepričati, da je še tam in da je njegov. Globoko zarit v njegove mehke blazine je glavo sklanjal nazaj, da se je videl njegov močan vrat, in s prsti drsel po mehkem platnu.

Ne vem, zakaj je takrat, ko sem stala še tik zraven nje, nisem vprašala, kam gre. Toda ko sem se na stolu ob oknu zazrla vanjo, me je odvrnila s trdim in hkrati prosečim pogledom. Zaprla sem oči in jih močno stisnila, dokler se ni v tišini, ki nas je obkrožala, zaslišal avto. Počasi se je vzpenjal po naši ulici. Zavrtela sem se proti oknu in na tlaku videla dolge žarke svetlobe, za njimi pa še senco, ki je škrtajoče zdrsnila mimo. Dokler se je dalo, sem gledala za njo. Potem pa me je naenkrat močan sunek hladnega zraka spreletel po hrbtu. Sonja je odprla vrata. Na hitro si je privezala ruto na glavo in naredila par korakov čez prag. Jaz grem, je rekla bolj sobi kot nam in potegnila vrata za sabo.